

**Konya Âşıklar Bayramı ve 53.Konya Âşıklar Bayramı'nda Mevlana Meydanı'nda
Düzenlenen Programda İcra Edilen Âşıklık Geleneğindeki Türler**

*Konya Lovers' Day and 53.Typesin The Tradition of Minstrelsy Performed in the Program Held in
Mevlana Square During the Konya Minstrel Festival*

Ramazan Kamiloğlu*

Abstract: In this study, while the last celebrations of Konya Lovers' holiday, which has been going on for fifty-three years, is started, the works related to the minstrel tradition performed at the ceremonies held in Mevlana Square were recorded and evaluated. By continuing the fifty-third Konya 'Lovers' Festival, the continuing tradition was maintained. Many lovers who participate have economic difficulties because they do not have a regular job to earn income. Economic conditions need to be improved in order to increase the participation in the Minstrel Feast. It has been in love with the participation of the various parts of Turkey Konya lovers but they provide less participation. Encouraging activities should be done for more participation. Cultural activities are decreasing day by day and there are obstacles in transferring the tradition of minstrelship to future generations. One of these obstacles is that the minstrel tradition is not adequately promoted and recognized. Especially, the local administrations' employment and the duties they will give will be effective in this way. It will be effective for public and continuous demonstrations to be held in public by providing venues where lovers can perform in each province and district. In primary, secondary and high school schools, students can organize and watch programs about the promotion of lovers. The participation list was given by stating the lovers and pseudonym participating in the Fifty Third Lovers Day. We have given examples of competitions, poetry, coaching and folk songs in Mevlana Square. If such meetings and great participation of the lovers are provided, it will contribute to Turkish Literature, folk songs and peace of society. Moreover, by carrying these festivals to an international level, it is possible to strengthen the brotherhood and unity by providing participation from all over the Turkish World.

Structured Abstract: In this study, were corded and evaluated the work related to the tradition of minstrelsy performed at ceremonies held in Mevlana Square as the last celebrations of Konya minstrel holiday, which has been going on for fifty-three years. We gave the list of participants by specifying the lover and their mahlas who participated in the fifty-third lovers' holiday. Examples of fights, poetry, koçaklama and folk songs were given in Mevlana Square

*Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Devlet Konservatuarı, Müzik Bölümü
Asst. Prof. Dr. Inonu University, Conservatoire, Department of Music
ORCID 0000-0003-4855-1840
ramazan.kamiloglu@inonu.edu.tr

Cite as/ Atıf: Kamiloğlu R. (2020). Konya Âşıklar Bayramı ve 53. Konya Âşıklar Bayramı'nda Mevlana Meydanı'nda düzenlenen programda icra edilen âşıklık geleneğindeki türler, *TurkishStudies - Social*, 15(3), 1185-1201. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.40466>

Received/Geliş: 08 January/Ocak 2020

Accepted/Kabul: 25 April/Nisan 2020

Copyright © INTAC LTD, Turkey

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 30 April/Nisan 2020

CC BY-NC 4.0

53. Lovers 'Day under the name of the love of homeland Konya Lovers' Day great efforts and contributions to the memory of Feyzi Halıcı and Ali Berat Alptekin on October 23, 2019, Mayor of Karatay Hasan Kılcan'nın Karatay Municipality in front of the pres statement was started. Öksüz Ozan, Yağız Ozan and Aşık Aliyar have started a feast of lovers with examples of a throw and a coaching. However, the main program of the festival of lovers was held in the Mevlana Culture Center on 24-25 October. During the day, programs in the nature of preparatory programs were held in different squares of Konya. In this study, we will take a short look at the minstrel tradition in Konya and the beginning of the minstrel feast in Konya before proceeding to evaluate the minstrel examples performed in the program in Konya.

Seljuk Konya continued to be the presence of minstrels playing bards. The current lovers have been working on the path of the popular voice that has been going on for centuries. "Ozan" is the Turkish word from Oguz Khan, which means that Oguz Ata is the lover who reads the epics by playing kopuz.

In some of the meetings we attended in the coffee lovers' conversations, we were told that the poet meant stealing master's good sand the lover meant improvising. However, according to the above statement, we can say that both have the same meaning.

Enthusiastic lovers have never been missing in Konya. In the 17th century, Âşık Ömer later took the instrument of Koca Ahmet and wandered the land and went to Kerbelâ duet to his devotion to Imam Yahya. Cemalî, Cevlanî, Fezanî, Gufranî, Hasan Hüseyin, Hikmetî, Kemterî, Kenzî, Lokmanî, Merdanî, Rıza Efendi, Aşık Mehmet, Şevkî, especially III. Selim's appreciation and appreciation of the master in love with Şem'î, II. Both of our lovers, Silleli Sururi, who took aim from Abdu'l-Hamit Khan, played folk music and folk songs in the palace both in the palace and in the public. In the light of this information, we can say that in addition to Classical Turkish Music, Turkish Folk Music was also performed in the palace.

In our interviews with Aşık Nuri Şahinoğlu, he stated that Aşık Dertlî had been in love with juicy coffee for twenty years. In addition, the grave of Âşık Şem'in Mevlana mausoleum and Üçler Cemetery on the way to the current Mevlana Cultural Center, the only grave on the way to specify that the minstrel belongs to Aşık Şem'i, in 1960, the governor of Konya Cahit Besilinin wanted to eliminate the tomb to expand the road, but despite all the work the governor, who saw that digging in the grave did not work, said that his right arm was paralyzed when he took the digging and hit himself on the grave. Since Üçler cemetery has a large area, we believe that the grave of Âşık Şemi may have been separated from the cemetery of Üçler. Because Mehdi Halıcı stated in his book Konya Sazı and Türküleri that the tomb of Şemi was in the cemetery of the three.

With the information given by the orphan Bard (Öksüz Ozan), the following products of the Aşık tradition were processed at the previous lovers' holidays: Atışma, guzeleme, koçaklama, divan, leb değmez, türkü, Storyful folk song, humorous folk song, humorous poetry, muamma, teclis, musammat.

Public interest in the program held in various squares and Mevlana Cultural Center of Konya was very intense. Minstrels' skillful execution of the types they perform has made the minstrel tradition to be loved and interested. The lovers performed very well on the programmes with no self-assured excitement. They had a very good dialogue and conversation with each other. Their thatched verbal squabbles had over flowed into lounges and hotels where they were resting. The brotherhood among lovers from different parts of Turkey was almost like a sign of all Turkey. If the holidays are replicated in all regions of Turkey by taking the example of Konya, the participation of lovers in all regions can be ensured.

In line with the information given by the orphan Bard (Öksüz Ozan), the following products of the Aşık tradition were processed at the previous lovers' holidays: Atışma, guzeleme, koçaklama, divan, leb değmez, türkü, storyful folk song, humorous folk song, humorous poetry, muamma, teclis, musammat, satire.

We believe that if such lovers' meetings and great participation are provided, they will contribute to Turkish literature, folk songs and community peace. In fact, if we take these festivals to an international level, if there is participation from all sides of the Turkish World, the brotherhood and unity between us can be strengthened.

Keywords: Konya, Asik, maide, ceremony, folk song.

Öz: Bu çalışmada elli üç yıldır devam ede gelen Konya Âşıklar Bayramı'nın son kutlamaları başlarken Mevlana Meydanı'nda düzenlenen törenlerde icra edilen âşıklık geleneğiyle ilgili çalışmaların kayıt altına alınarak değerlendirmesi yapılmıştır. Elli üçüncü Konya Âşıklar Bayramı'nın yapılmasıyla süregelen geleneğin devamı sağlanmıştır. Katılım sağlayan pek çok âşık, gelir elde edebilecekleri düzenli bir işe sahip olmadığı için ekonomik zorluklar çekmektedir. Âşıklar Bayramı'na katılımın artırılması için ekonomik şartların iyileştirilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin çeşitli yerlerinden âşıkların katılımı olmuştur ancak Konyalı âşıklar daha az katılım sağlamıştır. Daha fazla katılım için de teşvik edici çalışmaların yapılması gerekmektedir. Günden güne kültürel etkinlikler azalmaktadır ve özellikle âşıklık geleneğinin gelecek nesillere aktarılması hususuna engel olmaktadır. Bu engellerin başlıca nedenleri; âşıklık geleneğinin yeterince tanıtılmaması ve tanınmamasıdır. Özellikle yerel yönetimlerin, âşıkların istihdamına katkı sağlamak için vereceği görevler bu yolda etkili olacaktır. Her ilde ve ilçede âşıkların gösteri yapabileceği mekânlar sağlanarak halka açık ve sürekli gösteriler yapılması bu bağlamda etkili olacaktır. İlköğretim, ortaöğretim ve lise öğrencilerine âşıkların tanıtımıyla ilgili programlar düzenlenip izletilmesi de bu geleneğin daha çok tanınmasına vesile olacaktır. Elli üçüncü Âşıklar Bayramı'na katılan âşıklar ve mahlasları belirtilerek katılım listesi verilmiştir. Mevlana Meydanı'nda atışmalara, şiire, koçaklamaya ve türküyü örnekler verilmiştir. Âşıkların bu tür buluşmalarıyla beraber yoğun katılımların sağlanmasının; Türk Edebiyatı'na, Türkölere ve toplum barışına oldukça katkısı olacaktır. Hatta bu bayramların uluslararası bir düzeye taşınmasıyla da Türk Dünyasının her yerinden katılım sağlanmasına vesile olunarak kardeşliğin ve birliğin kuvvetlendirilmesi sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Konya, âşık, meydan, tören, türkü

Giriş

53. Âşıklar Bayramı vatan aşkıyla, Konya Âşıklar Bayramı'na büyük emekleri ve katkıları olan Feyzi Halıcı ve Ali Berat Alptekin anısına 23 Ekim 2019 da Karatay Belediye Başkanı Hasan Kılcanın Karatay Belediyesi önündeki basın açıklamasıyla başlatılmıştır. Öksüz Ozan, Yağız Ozan ve Âşık Aliyar'ın bir atışma ve bir koçaklama örnekleriyle Âşıklar Bayramı devam etmiştir. Ancak Âşıklar Bayramı'nın esas programı 24 -25 Ekim akşamları Mevlana Kültür Merkezi'nde yapılmıştır. Gündüzleri ise Konya'nın değişik meydanlarında halk arasında hazırlık mahiyetinde programlar yapılmıştır. Bu çalışmamızda Konya Mevlana Meydanı'nda yapılan programda icra edilen âşıklık örneklerini değerlendirmeye geçmeden önce Konya'daki âşıklık geleneğine ve Konya Âşıklar Bayramı'nın başlangıcına kısaca göz atılacaktır.

Konya'da âşıklık geleneği

Selçuklu Konya'sında kopuz çalan ozanların varlığı sürekli devam etmiştir. Şimdiki âşıklar da asırlardan beri süre gelen halk sesinin yolunda yürüyüp uğrunda çalışmaktadırlar (Gazimihal, 1947, s: 45). "Ozan" Oğuz Han kelimesinden Türkçeleşmiştir ki; Oğuz Ata destanlarını kopuz çalarak okuyan diyar diyar gezen âşık anlamına gelmektedir (Gazimihal, 1947, s: 45).

Âşıklar kahvelerinde katıldığımız bazı toplantılarda yaptığımız sohbetlerde ozanın usta malı çalıp söyleyen anlamına geldiğini, âşığın ise doğaçlama çalıp söyleyen anlamına geldiğini söylemektedirler. Ancak yukarıdaki ifadeye göre ikisinin de aynı anlama geldiği söylenilebilmektedir.

Konya'da coşkun âşıklar hiçbir zaman eksik olmamıştır. 17. Asırda Âşık Ömer, daha sonra Koca Ahmet sazını eline alarak diyar diyar dolaşmış; İmam Yahya'ya bağlılığından dolayı Kerbelâ'ya giderek orada vefat etmiştir (Gazimihal, 1947, s: 46). Cemalî, Cevlanî, Feşanî, Gufranî, Hasan Hüseyin, Hikmetî, Kemterî, Kenzî, Lokmanî, Merdanî, Rıza Efendi, Âşık Mehmet, Şevkî, özellikle III. Selim'in beğenisine ve takdirine mazhar olan usta âşık Şem'i, Gazimihal'in kitabında Şemsî olarak geçmektedir. Âşık Şem'i, II. Abdu'l-Hamit Han'dan nişan alan Silleli Sururî ile hem sarayda hem de halkın içinde sazlarını çalarak halk müziğini ve türkülerini sarayda icra etmişlerdir (Gazimihal, 1947, s. 46). Bu bilgiler ışığında sarayda Klasik Türk Müziği'nin yanı sıra Türk Halk Müziği'nin de icra edildiğini söyleyebilmekteyiz.

Âşık Şem'i Konya'da yetişen, divanı olan bir şair ve çalıp söyleyen en güçlü saz âşığıdır. Asıl adı Ahmet olan Şem'i'nin dedeleri Pir Esatoğlu Hacı Hüseyin Ağa olup mahalleleri bugün hâlâ bu adı taşımaktadır (Halıcı, 1985, s: 4). Âşık Şem'i hakkında bilimsel araştırmalar yapmış ve Konya kültürüne çok faydalı çalışmalar yapmış olan Fevzi Halıcı âşığımız ve şairimiz hakkında şu bilgileri vermiştir: Âşık Şem'i, baba mesleği olan helvacılığa önem vermemiş, çocukluk ve gençlik yıllarında özgür bir tutum içinde yaşamıştır. Onun göz ve gönül dünyasında bütün dileği ve amacı şiir, söz ve sazıdır. O dönemde Konya'da iki kahve vardır. Birisi türbe önünde Türbe kahvesi, diğeri buğday pazarıyla Lârende caddesinin kesiştiği köşede ki Ayakçı kahvesidir. Bu kahveler genç ve acemi âşıkların devam ettikleri ve yetiştikleri bir ocak, bir okul gibidir. Usta âşıkların saz çalıp şiir söyledikleri, atışma yaptıkları, karşılıklı muamma söyledikleri bu kahvede şehrin aydınları, esnafı, köylüsü toplanarak usta ve acemi âşıkların gösterilerini izlemişlerdir. İşte Âşık Şem'i bu kahvelerin saziyla müdavimlerinden biri olmuştur. O yıllarda Türbe kahvesini Âşık Dertli (1772- 1845) işletmiştir. Âşık Şem'i ile Dertli kısa sürede can ciğer dost olmuşlardır. İki âşığın dil ve gönül birliği ile renklenerek ve güzelleşen türbe kahvesi sanata âşık olan Konyalıların sıcak ilgisiyle dolup dolup boşalarak, dinleyiciler her gün yeni bir sanat ziyafetiyle mest olmuşlardır. Bu sanat halkasına kısa zamanda Silile'li Âşık Sururî de katılmıştır. O yıllarda Mevlevî Dergâhı'nda Postnişin olarak Mehmet Hemdem Sait Çelebi bulunmuştur (1807-1859). Çelebi, manevi duyarlılığı ve görevleri yanı sıra güzel sanatlara olduğu kadar saza, şiire ve musikiye düşkün, rint meşrep bir insandır. Türbe kahvesinin küçük ve anlam dolu havasına büyük ilgi duymuştur. Bu ilgi meyvelerini vermekte gecikmemiştir. Çelebi il merkezindeki konağında ve Meramdaki bağında türbe kahvesinin usta âşıkları Şem'i ve Dertli'yi düzenlediği sanat ve müzik toplantılarına davet etmiştir. Her an âşıklara maddi ve manevi yardımlarını esirgemeyen Hemdem Sait Çelebi, basık ve karanlık olan türbe kahvesini yıktırıp yerine bol pencereli, aydınlık, büyük bir kahve yaptırmıştır. Kahvenin ortasına büyük bir havuz yerleştirmiştir. Mevlana Dergâhı'na getirilen Dutludaki tatlı sudan bu kahveye de su aktarılmıştır. Bu kahve Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna dek "Sulu Kahve" adıyla halk edebiyatının en güzel örneklerini halka sunmaya devam etmiştir. "Bu kahveden nasibini alan nice saz âşığının yurt içine dağıldıklarını, İstanbul'a gidip ün kazandıklarını, padişahlara saz çalıp şiir söylediklerini görüyoruz" (Halıcı, 1985, s: 4-5).

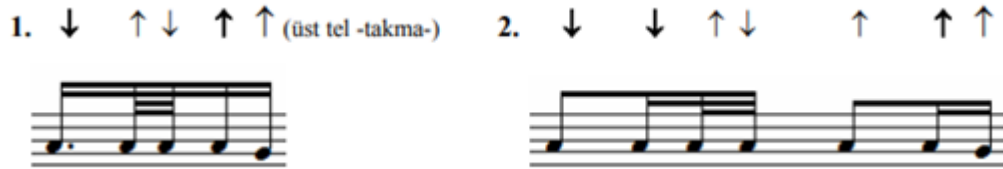
Âşık Şem'i'yi çok beğenen III. Selim Han âşığa bir isteği olup olmadığını sordurunca Şem'i Konya ilinin baş havalalığını ister ve bu göreve getirilmiştir. Daha sonra da Çarşı Ağalığı görevine getirilmiştir. Konya sanat ve kültürüne büyük bir derinliği ve katkısı olan Âşık Şem'i 1842 yılında vefat etmiştir. Üçler mezarlığına defnedilmiştir (Halıcı, 1985, s: 6).

Âşık Nuri Şahinoğlu ile yaptığımız görüşmelerde Âşık Dertli'nin sulu kahvede yirmi sene Ser Âşıklık yaptığını söylemiştir. Ayrıca, Mevlana Türbesi ile Üçler Mezarlığı arsından geçen, şimdiki Mevlana Kültür Merkezine doğru giderken yol üzerindeki tek mezarın Âşık Şem'i'ye ait olduğunu belirterek, 1960'ta Konya valisi Cahit Besilinin yolu genişletmek için türbeyi ortadan kaldırmak istediğini, ancak tüm çalışmalara rağmen Tek Mezar'a kazmanın işlemediğini gören vali kazmayı alıp bizzat kendisi mezara vurunca sağ kolunun felç olduğunu söylemiştir. Üçler mezarlığı geniş bir alana sahip olduğu için zamanla yapılan yol çalışmalarında Âşık Şem'inin mezarı üçler mezarlığından ayrılmış olabileceği kanaatindeyiz. Çünkü Mehdi Halıcı, Konya Sazı ve Türküleri adlı eserinde Şem'inin mezarının üçler mezarlığında olduğunu belirtmiştir.

Özellikle Konya tavrında etkili olan bağlamayı çok ustaca çalan Çopur Ahmet'i de burada anmadan geçemeyeceğiz. Babası, Konya saz üstatlarından Çopur İsmail'in oğludur. Ancak Çopur Ahmet saz çalmada babasını geçmiştir. Beş altı sazın uyumlu sesini tek bağlamayla yapabilen iyi bir icracıdır. TRT saz sanatçısı ve hocası olan Osman Özdenkçi Ankara'da Konya türkülerini içeren bir plak dinler. Bu plakta en az 5-6 sazın bir araya gelip bu kadar uyumlu çalmasına hayret eder ve şöyle der; "biz radyoda bile 5-6 sazı bir arada bu kadar düzgün bir uyum kuramadık. Bunlar nasıl uyum içinde çalışıyorlar diye şaşırdım kaldım. Plagın üstüne baktım Çopur Ahmet yazıyor. Aradan bir süre geçti Ankara'nın denizciler caddesindeki Sümer Sineması eskiden tiyatro binasıydı. Orada Çopur Ahmet'in bir konseri var dediler. Bu saz ustasını yakından dinleyip görmek

için ön sırada bir yer tuttum. Saati gelince konser başladı. Sahneye tek bir bağlama ile bir adam çıktı geldi. Ben bekledim ki sazcuları ardından gelsin. Hiç kimse gelmeyince çok şaşırdım. Çünkü çopur Ahmet sazını konuşturmaya başlayınca plakta dinlediğim ahengi buldum. Çopur Ahmet 5-6 sazın verdiği sesi tek bir bağlamayla verebiliyordu. Anladım ki tüm yeteneği tezenesindeymiş. Bütün sazlar düz çaldıkları hâlde Konya mızrabı bu kuralı aşmıştı. Konya tezenesinde bir aşağı iki yukarı vuruluyor böylece 5-6 sazın çıkardığı toplu ses elde edilebiliyordu. Ben program bitince kulise gittim kendimi tanıtarak radyoda halk müziği hocası olduğumu söyledim. Araştırmacıyım, bu nasıl tezenedir senin vurduğun? Şimdiye kadar bir benzerini duymadık, dedim.” Daha sonra Osman Özdenkçi Çopur Ahmet'in düzen perdesini tutup yarım saat içerisinde Çopur Ahmet'in kendisine Konya mızrabını öğrettiğini ifade ederek 6 ay boyunca Konya mızrabını çalıştığını belirtmiştir (Halıcı, 1985, s: 8).

Konya tavrının özelliği son mızraptan sonra mızrabın üst tellere taktırılmasıdır. İki şekilde vuruşları vardır. Eserleri çalarken birinci şekli icra edilir, bazen mezur sonlarında ve bitişlerde de ikinci mızrap şekli icra edilir. Konya mızrabı şudur:

Konya'da Âşıklar Bayramının Başlaması

Feyzi Halıcı; halk sanatı, halk türküleri ve halk şiirinin temel kaynağının âşıklık geleneğinde yer aldığını ve bu geleneğin yaşatılmasına inandığı için Türkiye Âşıklar Bayramı'nı 1966 yılı 27 - 29 Ekim tarihlerinde yaklaşık 54 yıl önce Kültür ve Turizm Bakanlığımızın da katkıları ile ilk kez Konya'da başlatmıştır (Halıcı, 1985, s: 2). Daha sonra her yıl düzenlenen âşıklar bayramı Konya'da gelenek halini almıştır. Bu çalışmalarla Türkiye'deki âşıklar buluşturularak zengin bir türkü demeti oluşturulmuştur. Mehdi Halıcı, âşıklar bayramını “ işin doğrusu biz Konya sazı ve türkülerinin değerini ve önemini işte bu bayramları yaparken anladık. Saz ve Halk Âşıklarına kucak açan Konya'nın bu zenginliğini gördük ve bu sanat güzelliğimizi tanıtmanın ne kadar yararlı olacağını düşündük” diyerek ifade etmiştir (Halıcı, 1985, s: 2). Konya'daki âşıklar bayramı her yere örnek olmuş ve daha sonra da Türkiye'nin birçok ilinde başlatılan gelenek günümüzde de devam etmektedir. Ancak uzun süre devamlılığını sağlayan tek şıklar bayramı Konya'da devam etmektedir.

53. Konya Âşıklar Bayramı'nda âşıkların işledikleri türler

Âşıklık geleneğinde işlenen türler, Türk Edebiyatı'ndaki Divan Edebiyatı ve Halk Edebiyatı çeşitlerinin nazım biçiminde olan ve sazla ya da sözle ifade edilen biçimleridir.

Divan: Hem aruz hem de hece ölçüsünün 11'li 6 + 5 kalıbı ile âşıkların meydanlarda çalıp söylediği türdür (Sipahi, 1975, s: 144)

Atışma: Âşıkların karşılıklı olarak saz eşliğinde birbirlerine söyledikleri doğaçlama şiirlerdir.

Güzelleme: Saz şairlerinin doğa ve insan güzelliklerini öven sekizli hece vezni ile yazılıp söylenen şiirlerdir (Sipahi, 1975, s: 145).

Koçaklama: Halk Edebiyatında biçimi ne olursa olsun konusu yiğitlik, savaş ve kahramanlık olan şiirlerdir (TDK sözlük, s: 583).

Taşlama: Kişi ve toplumdaki kusurlu ve gülünç yönleri alaycı ve iğneleyici bir biçimde işleyen öğretici bir şiir türüdür (Sipahi, 1975, s: 159).

Şiir: Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebî anlatım biçimidir (TDK sözlüğü, 2000, s: 911).

Türkü: Türk'ye ait melodili şarkılardır, kuşaktan kuşağa aktarılan nağmeli şiirlerdir (Sipahi, 1975, s: 160- Özbek, 1994, s: 6).

Hikâyeli türkû: Öyküleriyle anlatılarak söylenen türkülerdir.

Lebdeğmez:”b, m, p, v” Harfleri gibi iki dudağın bir birine değmesiyle çıkan harfleri kullanmadan söylenen şiirlerdir.

Öksüz Ozan'ın verdiği bilgiler doğrultusunda daha önceki âşıklar bayramlarında da âşıklık geleneğinin şu türleri işlenmiştir: Atışma, güzelleme, koçaklama, divan, lebdeğmez, türkû, hikâyeli türkû, mizahi türkû, mizahi şiir, muamma, tecnis, müstezat, musammat, taşlama (hiciv).

53. Konya Âşıklar Bayramına Katılan Âşıklar ve Mahlasları

Ahmet Yıldırım (Öksüz Ozan)

Nuri Cihan Karataş (Âşık Karataş)

Binali Kılıç (ÂşıkHüsrani)

Mürsel Sinan Uğursu(Âşık Mürsel Sinan)

Erol Aydın (Âşık Ergani)

Maksut Koca (Âşık Maksudi)

Ahmet Poyraz (Âşık Poyrazoğlu)

Mehmet Köşe (ÂşıkKaptani)

Ali İhsan Öksüz (Maraşlı Öksüz Ozan)

Selahattin Kazan (ÂşıkKazanoğlu)

Eyüp Tadil (Âşık Eyyubi)

Ensar Şahbaz (Âşık Şahbazoğlu)

Ali Rıza Ezgi (Âşık Ali Rıza)

Muhlis Denizler (Âşık Muhlis)

Arif İnan Yıldırım (Yağız Ozan)

Bilal Ersari(ÂşıkLadiyaslı)

Muhsin Özen (Âşık Yaralı)

Zakir Tekgül(ÂşıkZakiri)

Selami Yağar (Âşık Selami Yağar)

Erzade Kapan (Âşık Erzade)

Gültekin Bulut (Aşık Bulutoğlu)

Behram Aktemur (ÂşıkBehrami)

Ensar İpek (Ensar İpekoğlu)

Zikri Alyar(Âşık Zikri Aliyar)

Zafer Kazancı (Âşık Zafer Kazancı)

Mevlana Meydanı'ndaki Âşıklar Programı

Meydanlarda yapılan programların genelinde Öksüz Ozan hem sunuculuk yapıp hem de program içeriğine katkıda bulunmuştur. Öksüz Ozan'ın programı takdiminden sonra Âşık Zâkiri ile Âşık İpekoğlu'nun atışmalarıyla program başlamıştır. Ayağı Öksüz Ozan vermiştir “Ne âşıklar geldi geçti, 53 yıl bu meydanda”. Atışmaya Âşık Zâkiri başlamıştır:

Zâkiri:

Ne âşıklar geldi geçti
53 yıl bu meydanda
Çobanoğlu Reyhâniler
53 yıl bu meydanda

İpekoğlu:

Oldular bizlere ışık
53 yıl bu meydanda
Bülbül oldu güle âşık
53 yıl bu meydanda

Zâkiri:

Âşıkların budur derdi
Severim elbette merdi
Feyzi Halıcının derdi
53 yıl bu meydanda

İpekoğlu:

Hakka doğruydu dileği
Çelikten bükülmez bileği
Unutmadık geleneği
53 yıl bu meydanda

Zâkiri:

Zakirim şema döneriz
Bu aşka böyle yanarız
Yunus Mevlana anarız
53 yıl bu meydanda

İpekoğlu:

İpekoğlu oldu zârı

Sizler çiçek bizler arı

Geleneğin ustaları

53 yıl bu meydanda

Bu atışmanın notası bu çalışmada örnek olarak alınmıştır. Başka bir çalışmada âşıkların gösterilerinin tamamının notaya alınması düşünülmektedir. Böylelikle âşıkların yeni söyledikleri türler kayıt altına alınmış olacaktır.

Bu atışmadan sonra Âşık Selahattin Kazanoğlu bir şiir okuması için sahneye davet edilmiştir:

KORKMA

Korkma, ey Türk Milleti bu duygu sana yasak
Korkma, dağılır duman elbet sökecek şafak
Korkma, senin tek arzun daima hür yaşamak
Korkma, sarp kayalara giren kartallar tüner
Korkma, tuzak kuranın tuzak kendine döner

Korkma, çağılayan Tuna Hazarda çalkalanır
Korkma, turan yurdunda al bayrak dalgalanır
Korkma, alperenlerin dalga dalga şahlanır
Korkma, dünkü düşmanlar senin sabrını sınar

Korkma, cesaretle bakan yıldız ve hilale
Korkma, destan dolusun şahidin Çanakkale
Korkma, yeter ki dik dur düşman şaşsın bu hale
Korkma, yanlış hesap elbet doğruya döner
Korkma, yalancının mumu yatsıya olunca söner
Korkma, bu Kazan Oğlu özgür çalsın sazını
Korkma, sabır ile kır küfrün infazını
Korkma, samimice yap nazını niyazını
Korkma, ülkü yürekler bu hasret ile yanar
Korkma, kur Türkistan'ı ancak ruhumuz kanar.

Şiirden sonra Âşık Ergani bir koçaklama söylemek üzere sahneye davet edilmiştir, bir kıta şiir söyledikten sonra “Bekle Fırat Geliyoruz” isimli koçaklamayı söylemiştir:

Bıçak kemiğe dayandı
Bekle Fırat geliyoruz
Geliyoruz geliyoruz
Yavaş yavaş alıyoruz

Kahpe düşman ürdükçeür
Mehmet yiğit gücünü gör
Amaç huzur hedef terör
Bekle Fırat geliyoruz
Geliyoruz geliyoruz
Biz Konya'dan geliyoruz

Yedi bölge yurdumuzla
Ozanımız merdimizle
Yenilmeyen ordumuzla
Bekle Fırat geliyoruz
Geliyoruz geliyoruz
Yavaş yavaş alıyoruz

Ergani ciğer dağladı
Nice analar ağladı
Barış pınarı çağladı
Bekle Fırat geliyoruz
Geliyoruz geliyoruz
Biz bu işi biliyoruz

Âşık Ergani koçaklamayı söyledikten sonra atışma için Âşık Eyyubi ile Maraşlı Öksüz Ozan sahneye davet edildiğinde atışmaya Âşık Eyyubi başlamıştır.

Eyyubi:
Güney doğudan yürüdük
Coştuk barış pınarında
Sınırlarını koruduk
Koştuk barış pınarında

Maraşlı Öksüz Ozan:
Biz doğuştan savaşçıyız
Piştik barış pınarında
Nice aşılmaz dağları
Aştık barış pınarında

Eyyubi:

Hayal etsin dünlerini

Biliyoruz cinlerini

Terörlerin inlerini

Eştik barış pınarında

Maraşlı Öksüz Ozan:

Bakın Türklerin önüne

Damardan asil kanına

Bütün devletler önüne

Geçtik barış pınarında

Eyyubi:

Eyyubi der ki biriyle

Komutanıyla eriyle

Mehmetçiğin zaferiyle

Şiştik barış pınarında

Maraşlı Öksüz Ozan:

Geçmişiz uzay çağını

Öksüzüm aştık dağını

Ay yıldızlı bayrağımı

Açtık barış pınarında

Atışma bittikten sonra Âşık Selami Yağar bir şiir okumak üzere sahneye davet edilmiştir. Sahneye çıkan Âşık Selami Yağar da usta malı olan, Ozan Arif'e ait "Coşuyorum Şu Anda" isimli şiirini okumuştur:

Tarifi imkânsız hisler içinde

Kabarıyor coşuyorum şu anda

Turan görünüyor sisler içinde

Yollarına düşüyorum şu anda

Niyet ettim daha yola girmeden

Geçilir mi Nahçıvan'ı görmeden

Nahçıvan'da bir çay içip durmadan
Bakü'deyim şaşıyorum şu anda
Bakü'de düğümü çözer gibiyim
Sanki İstanbul'da gezer gibiyim
Bakü'yü okşayan hazar gibiyim
Kabarıyor taşıyorum şu anda

Can Azerbaycan'da kabaran yürek
Durmaz artık yolcu yolunda gerek
Ver elini Türkmenistan diyerek
Aşk-ı abadı aşıyorum şu anda

Oradan da çıkıp Taşkent yoluna
Semerkant Buhara Özbek eline
Âmuderya olup Aral gölüne
Dolup dolup taşıyorum şu anda

Ben taşarken Tacikistan susuyor
Bişkek'e varmazsam Kırgız küsüyor
Tanrı dağlarında rüzgâr esiyor
Tatlı tatlı üşüyorum şu anda

Üşüsem de gidiyorum öteye
Kırgızistan yani Almaataya
Mazideki gibi binip bir taya
Yesi'deyim koşuyorum şu anda

Çünkü Yesi bir mübarek kucaktır
Ana kucağından daha sıcaktır
Ahmet Yesevi'ye ait ocaktır
O ocakta pişiyorum şu anda

Horasan'ın erleri de piştiler
Anadolu Rumeli'ye düştüler
Orada bir nur bir güneştiler

Nurlarından içiyorum şu anda

Nurlarından içiyorken işte tan
Gam bürüyor yüreğimi yine gam
Doğu Türkistan'ın Batı Trakya'm
Yaranızı deşiyorum şu anda

Yaralı yaralı gönül yürüyor
Geri dönüpte Bosna'ya varıyor
Evlad-ı Fatihan şehit veriyor
Mezarını eşiyorum şu anda

Mezar eşmek korkutmuyor beni pek
Ne mezarlar eştim bugüne dek
Kırım'a Musul'a Kerkük'e tek tek
Ay yıldızı döküyorum şu anda

Ay yıldız örtüsü Kızılelma'nın
Arif doruğunda murat almanın
Ülkücü olmanın bozkurt olmanın
Gururunu yaşıyorum şu anda

Şiirden sonra Âşık Mürsel Sinan türkü okuması için sahneye davet edilmiştir. Mürsel Sinan türküden önce bir şiir okumuştur:

Bana sağcı solcu deme
Ben vatanın aşığıyım
Bu milletin bu devletin
Saf hukukun aşığıyım

Bu vatanın bu toprağın
Canımdan aziz sancağın
Ay yıldızlı al bayrağın
Alkanının aşığıyım

Kumandan Mustafa Kemal

Canımız vatana helal

Ya ölürüz ya istiklal

O atanın aşığıyım

Şiirden sonra şu türküyü okumuştur:

Türkülerdir benim canım cananım

Benim gönlüm türkülere sevdalı

Toprağım harmanım bağım bostanım

Benim gönlüm türkülere sevdalı

Kimisinde Pir Sultan'ın ahı var

Kimisinde Karacaoğlan ruhu var

Baba Şenlik, Sümmâni, Emrah'ı var

Benim gönlüm türkülere sevdalı

Ayşe'nin Mehmed'i gurbete çıkar

Anası ah çeker yollara bakar

Yüreği yandıkça bir türkü yakar

Benim gönlüm türkülere sevdalı

Mürseli Sinan'ım yollara düştüm

Deli Derviş oldum çöllere düştüm

Derdi destan oldum dillere düştüm

Benim gönlüm türkülere sevdalı

Türküden sonra Âşık Binali ile Âşık Kaptani atışma için sahneye davet edilmişlerdir. Sahneye çıkan âşıklar, Âşık Binali Kılıç'ın başlamasıyla şu atışmayı yapmışlardır:

Âşık Binali Kılıç:

Konya'da bir çığır açmış

Karatay Belediyesi

Âşıklara kucak açmış

Karatay Belediyesi

Âşık Kaptani:

Bizi sizlerle buluşturdu

Karatay Belediyesi

Alkış vurup da coşturdu

Karatay Belediyesi

Âşık Binali Kılıç:

Selam vermiş esen yele

Coşku gelmiş artık tele

İmza atmış en güzele

Karatay Belediyesi

Âşık Kaptani:

Nider deli gönül nider

Mehmetçik zafere gider

Bu kültüre hizmet eder

Karatay Belediyesi

Âşık Binali Kılıç:

Binali söyler derini

Herkes bilmeli yerini

Kutluyoruz zaferini

Karatay Belediyesi

Âşık Kaptani:

ÂşıkKaptani der durur

Mızrabı sazına vurur

İnşallah bu kültür yürür

Karatay Belediyesi

Bu atışmadan sonra Mevlana Meydanı'ndaki program sonra ermiştir.

Yöntem

Araştırma, metodolojik olarak betimsel, tarihi araştırma yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Tarihi araştırmalar; geçmişte meydana gelmiş olay ve olguların çok boyutlu incelenip, ayrıntılarının ortaya çıkartılması olarak tanımlanabilmektedir. Ayrıca gözlemlenebilirlikle bütün görüntüler kaydedilerek değerlendirilmiştir.

Bulgular

Âşıkların bir araya geldiklerinde Türkiye'nin bütün bölgelerindeki olaylardan haberleri olup gündemi takip ettikleri tespit edilmiştir. Şiirlerinde, atışmalarında, güzellemelerinde ve türkülerinde gündemdeki konular açıkça görülmektedir. 53. Âşıklar Bayramında halkın geniş katılımlarıyla kendi kültürlerine sahip çıktıkları görülmüştür.

Sonuç

Elli üçüncü Konya Âşıklar Bayramı'nın yapılmasıyla süregelen geleneğin devamı sağlanmıştır. Katılım sağlayan pek çok âşık, gelir elde edebilecekleri düzenli bir işe sahip olmadığı için ekonomik zorluklar çekmektedir. Âşıklar Bayramı'na katılımın artırılması için ekonomik şartların iyileştirilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin çeşitli yerlerinden âşıkların katılımı olmuştur ancak Konyalı âşıklar daha az katılım sağlamışlardır. Daha fazla katılım için de teşvik edici çalışmalar yapılmalıdır.

Katılan âşıklarımız âşıklığın; divan, atışma, güzelleme, koçaklama, taşlama, şiir, türkü, hikâyeli türkü, lebdeğmez türlerinde örnekler vermişlerdir.

Konya'nın değişik meydanlarında ve Mevlana Kültür Merkezinde yapılan programlara halkın ilgisi hayli yoğun olmuştur. Âşıkların icra ettikleri türleri ustalıkla yapmaları âşıklık geleneğinin sevilmesini ve ilgi görmesini sağlamıştır. Âşıklar programlarda kendinden emin hiç heyecan olmaksızın çok iyi bir performans sergilemişlerdir. Birbirleriyle çok iyi bir diyalog ve muhabbet içindedirler. Sazlı, sözlü atışmaları dinlenme salonlarına ve istirahat ettikleri otellere kadar taşmıştır. Türkiye'nin değişik yerlerinden âşıklar arasındaki kardeşlik âdeta tüm Türkiye'nin göstergesi gibi olmuştur. Konya örnek alınarak Türkiye'nin tüm bölgelerinde bu bayramlar çoğaltılırsa bütün bölgelerdeki âşıkların da katılımı sağlanılabilir. Konya'da düzenlenen bu bayramda Türkiye'nin önemli tavırlarından birisi olan Konya tavrıyla icra edilen bir esere rastlanmamıştır. Âşıklar Bayramı'na ev sahipliği yapan şehrin kendi tavrıyla çalınan eserin yer alması çeşitlilik açısından daha güzel olacaktır.

Âşıkların bu tür buluşmalarıyla beraber yoğun bir katılım sağlanılırsa Türk Edebiyatı'na, Türkülere ve toplum barışına oldukça katkısı olacaktır. Hatta bu bayramların uluslararası bir düzeye taşınmasıyla da Türk Dünyası'nın her yerinden katılım sağlanmasına vesile olunarak kardeşliğin ve birliğin kuvvetlendirilmesi sağlanılabilir.

Kaynakça

- Gazimihal M.R.(1947),Konya'da Musiki, Ankara, CHP Halk Evleri Yayınları.
Halıcı M. (1985), Konya Sazı ve Türküleri, İstanbul, Özden Matbaacılık.
Kamiloğlu R. (2019), Konya Âşıklar Bayramı Kamera Çekimleri.
Komisyon, (2000), Türkçe Sözlük, Ankara, Türk Dil Kurumu.
Özbek M, Folklor ve Türkülerimiz, (1994) , İstanbul, Ötüken yayınları.
Sipahi C. (1975), Türk Halk Oyunları, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.